

KAYNAŞTIRMA SINIFI ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİMİN UYARLANMASINA İLİŞKİN YAPTIKLARI ÇALIŞMALARIN BELİRLENMESİ *

Murat VURAL **
Ahmet YIKMIŞ ***

ÖZET

Kaynaştırma uygulamalarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için dikkat edilmesi gereken etmenlerden bir tanesi de öğretimsel uyarlamaların yapılmasıdır. Dolayısıyla kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerine bu konuda önemli görevler düşmektedir. Bu durumda kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretimsel uyarlamalar konusunda gerekli bilgi donanımına sahip olmalıdır. Kaynaştırma öğrencisine ilköğretim programını uyarlayabilmeli, uyarlanan programdan etkili bir şekilde yararlanmasını sağlayabilmelidir. Bu nedenle kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesini amaçlamaktadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve yaptıkları bazı öğretimsel uyarlamaların ise sınırlı kaldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Öğretimsel uyarlama, Kaynaştırma sınıfı, Kaynaştırma sınıfı öğretmeni.

A DETERMINATION OF THE STUDIES MADE ON I NSTRUCTIONAL ADAPDATION BY INCLUSIVE CLASSROOM TEACHERS ABSTRACT

It is essential to make instructional adaptations for effective practice of inclusive activities. For this reason, inclusive classroom teachers have several responsibilities. They should have necessary information about instructional adaptations; they should adapt the primary school curriculum to inclusive student and provide necessary conditions to inclusive students in order to use the adapted curriculum efficiently. Because of these reasons, investigating the adaptation practices of inclusive classroom teachers is important. The goal of this study is to determine the views of the teachers about the adaptations used in inclusive classrooms. The data was gathered by means of the semi-structured interview technique. The data were analyzed using the content analysis method. At the end of the study, it was concluded that inclusive classroom teachers do not have sufficient information about instructional adaptation; some of their adaptations are limited; and they do not have got instructional adaptation plans.

Keywords: Instructional adaptation, Inclusive classroom, Inclusive classroom teacher.

* Bu çalışma, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır ve II. Uluslararası Özel Eğitim Kongresi'nde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

** Sınıf Öğretmeni. murat_vural2000@yahoo.com

*** Yrd. Doç. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Özel Eğitim Bölümü. ayikmis@hotmail.com

1.GİRİŞ

Özel gereksinimli bireylerin toplumun bir parçası olarak yaşamlarını sürdürmelerinin temelinde, eğitimlerinde fırsat eşitliğinden yararlanmaları yer almaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi ele alındığında, ayrı ve birlikte eğitim olmak üzere iki farklı uygulama göze çarpmaktadır. Ayrı eğitim; özel gereksinimli bireylerin, özür türüne ve derecesine bağlı olarak geliştirilen özel programlar çerçevesinde, özel eğitim personeli tarafından gerçekleştirilen eğitimidir. Birlikte eğitim ise; özel gereksinimli ve normal bireylerin bir arada, normal sınıf öğretmenleri tarafından eğitilmelerini kapsamaktadır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

Özel eğitimde, öğrencinin gereksinimine dayalı olarak en iyi eğitimin verilmesi kaynaştırma uygulaması yoluyla sağlanmaktadır (Öncül, 2003). Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencinin gerekli destek özel eğitim hizmetleri sağlanarak, tam ya da yarı zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan normal eğitim sınıflarında eğitim görmesidir (Kırcaali-İftar, 1992). 2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise kaynaştırma, 'Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.' şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla uygun koşullar sağlanarak, özel gereksinimli bireylerin normal sınıflara uygun bir şekilde yerleştirilmesi ile gereksinimleri de rahatlıkla karşılanabilmektedir.

Kaynaştırma programının başarılı yürütülmesi çeşitli değişkenlere bağlıdır. Bu değişkenler arasında denetleyiciler, yöneticiler, öğretmenler, aileler, kaynaştırma öğrencileri, normal öğrenciler ve fiziksel ortam yer almaktadır (Kırcaali-İftar, 1998; Diler, 1998; Allan ve Sproul, 1985).

Başarılı bir kaynaştırma için diğer önemli etmenlerden birisi de tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde genel eğitim sınıflarının düzenlenmesidir. Sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 23. maddesinin i bendinde "Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır." ibaresi yer almaktadır. Dolayısıyla kaynaştırma uygulamalarında üzerinde önemle durulması gereken noktalardan birisinin de sınıf düzeninin ve öğretimsel uyarlamanın yerine getirilmesi gerektiği olabilir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, sınıfında bulunan özel gereksinimli öğrencilerin fiziksel özelliklerine, performanslarına, yeteneklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak sınıfın fiziksel düzeni, amaçlar, öğretim yöntemleri, kullanılan materyaller, öğretim içeriğinin sunumu ve ölçme değerlendirme konusundaki uyarlamaları başarılı bir kaynaştırma için oldukça etkili olacağı düşünülebilir.

Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları konusunda araştırmalar olmasına rağmen (Battal, 2007; Nizamoglu, 2006; Kaya, 2003; Batu, 2000a), kaynaştırma uygulamalarında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yapması gereken öğretimin, özel gereksinimli öğrenciye uyarlanması konusunda herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıklarının belirlenmesine ilişkin görüşlerinin alınması planlanmıştır.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı, Erzurum merkez ilçede bulunan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıflarında öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri;

1. Sınıf ortamının düzenlenmesinde zihinsel yetersizliği olan öğrenci için ne tür uyarlamalarda bulunmaktadır?
 2. İlköğretim programında belirtilen amaçları sınıfında bulunan zihinsel yetersizliği olan öğrenciye nasıl uyarlamaktadır?
 3. Öğretim esnasında normal sınıf öğrencileri için kullandıkları yöntemleri zihinsel yetersizliği olan öğrenciye nasıl uyarlamaktadır?
 4. Öğretimin sunumunda kullandıkları materyalleri zihinsel yetersizliği olan öğrenciye nasıl uyarlamaktadır?
 5. Öğretim içeriğinin hazırlanmasında zihinsel yetersizliği olan öğrenci için ne tür uyarlamalarda bulunmaktadır?
 6. Öğretimin değerlendirilmesinde zihinsel yetersizliği olan öğrenci için ne tür uyarlamalarda bulunmaktadır?
 7. Öğretim programının uyarlanmasında ne tür zorluklarla karşılaşmaktadırlar?
- a-) Karşılaşılan zorlukları aşmak için neler yapmaktadırlar?

2. YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlediği araştırmadır. Nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan üç tür veri toplama tekniği vardır: görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Görüşme, amaçlı sohbettir ve genellikle birinin diğerinden bilgi almayı hedeflediği iki kişi arasında gerçekleşir. Görüşme tekniği: a) yapılandırılmış görüşme, b) yarı yapılandırılmış görüşme c) yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Karasar, 1995; Uzuner, 1999).

Yapılandırılmış görüşme, ne tür soruların, nasıl sorulacağını ve hangi verilerin toplanacağını ayrıntılı bir şekilde önceden saptayan görüşme özelliği gösterirken, yapılandırılmamış görüşme, görüşmeciye büyük hareket ve yargı serbestliği veren, esnek, kişisel görüş ve yargıların kökenlerine inmeyi sağlayan bir görüşme tekniğidir özelliği göstermektedir. Yapılandırılmamış görüşmelerde ise kişileri ilgileri yönünde konuşmaya cesaretlendirme de yapılabilir (Uzuner, 1999; Karasar, 2002).

Bu çalışmada ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yapılandırılmış görüşmelerle yapılandırılmamış görüşmeler arasında kalan ve en çok kullanılan görüşme tekniğidir (Karasar, 1995; Uzuner, 1999; Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden; kartopu zincirleme örnekleme yöntemi ile seçilmiş Erzurum il merkezindeki 8 ilköğretim okulundaki 18 tane kaynaştırma sınıfı öğretmeni çalışma grubuna alınmıştır.

Kartopu zincirleme örnekleme yöntemi probleme ilişkin zengin bilgi kaynağı

olabilecek birey veya durumların saptanmasında etkili bir yöntemdir. Bu yöntemde süreç “Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi istersiniz?” sorularıyla başlar. Süreç ilerledikçe elde edilen isimler veya durumlar kartopu gibi büyümeye devam eder (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

İlk görüşme Ebru kod ismi verilen kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile yapılmış daha sonra “Bu konuda kimlerle görüşmemi istersiniz?” sorusu sorularak örneklem grubu genişletilmiştir.

Tablo 1’ de kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin özelliklerine ilişkin sayısal veriler yer almaktadır.

Tablo-1 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Sayısal Veriler

Kod İsim	Eğitim Düzeyi	Mesleki Deneyimi	Branşı	Kaynaştırma İle İlgili Aldığı Hizmet içi Eğitim	Özel Eğitimde Çalışma Yılı	Okuttuğu Sınıf	Sınıf Mevcudu
1. Ebru	Lisans	9 Yıl	Sınıf Ö.	Yok.	3	3	26
2. Oğuz	Lisans	5 Yıl	Sınıf Ö.	Yok.	1	2	27
3. Aysu	Lisans	7 Yıl	Sınıf Ö.	Z.E. Öğrt.S.	2	3	26
4. Hakan	Ön Lisans	16 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	1	5	30
5. Belkis	LisansÜstü	10 Yıl	Tarım Eko.	Yok	4	5	24
6. Cansu	Lisans	6 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	4	17
7. İlker	Lisans	10 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	1	19
8. Ayfer	Lisans	8 Yıl	Kimya Müh.	Yok	2	2	20
9. Serdar	Lisans	10 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	4	25
10. Halil	Lisans	7 Yıl	Biyoloji Öğr.	Yok	1	3	20
11. Kader	Lisans	8 Yıl	Alman Dili Ed.	Yok	1	5	32
12. Hasan	LisansÜst.	2 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	1	4	37
13. Serkan	LisansÜstü	9 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	3	3	32
14. Leyla	Lisans	6 Yıl	Tarih Ö.	Kayn. Eğ.	3	3	34
15. Semra	Lisans	5 Yıl	Fen Ed. Tarih	Yok	1	5	35
16. Hilal	Lisans	9 Yıl	Ziraat Müh.	Özel Eğitim Kursu	2	2	42
17. Melek	Lisans	6 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	3	22
18. Ahmet	Lisans	3 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	1	2	22

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılırken kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine sorulan sorular aşağıda sırasıyla verilmiştir:

Görüşme soruları:

- 1.Öğretim ortamının düzenlenmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
- 2.İlköğretim programında belirtilen amaçları sınıfınızda bulunan kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
- 3.Öğretim esnasında normal sınıf öğrencileri için kullandığınız yöntemleri kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
a-Hangi yöntemleri nasıl uyarlamaktasınız?
- 4.Öğretimin sunumunda kullandığınız materyalleri kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
a-Materyalleri uyarlamada nelere dikkat ediyorsunuz?
- 5.Öğretim içeriğinin hazırlanmasında kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
- 6.Öğretim içeriğinin sunumunda kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
- 7.Öğretimin değerlendirilmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
a-Hangi tür ölçme değerlendirme tekniklerini kullanmaktasınız?
- 8.Öğretim programının uyarlanmasında ne tür zorluklarla karşılaşmaktasınız?
9. Karşılaşılan zorlukları aşmak için neler yapmaktasınız?
10. Öğretimin uyarlanmasında; a) Okul yönetiminden, b) Rehberlik Araştırma Merkezinden, c) Milli Eğitim Müdürlüğünden, d) Ailelerden ne tür destek almaktasınız?
- 11.Yukarıdaki soruların dışında konuya ilişkin eklemek istediğiniz başka görüşleriniz var mı?

Görüşmeler

Araştırma verilerinin toplanması için öğretimsel uyarlama ile ilgili literatür taraması sonrasında araştırmacı tarafından bir görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunu geliştirmek amacıyla sorular oluşturulmuş daha sonra bir kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile görüşülerek ön çalışma yapılmıştır. Bu ön çalışmanın yapılabilmesi için, söz konusu öğretmenin kendisi ile görüşülerek uygun olduğu gün ve saat belirlenmiş ve randevu alınmıştır. Ön görüşmenin başlangıcında araştırmanın amacı görüşme yapılacak öğretmene belirtilmiştir. Ön görüşme belirlenen gün ve saatte öğretmenin belirlediği bir ortamda bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Otuz dakika süren ön görüşmenin verileri yazılı olarak kaydedilmiştir. Bu ön çalışmayla istenilen bilginin ne olduğunu açıkça belli edecek, herkes tarafından aynı anlaşılacak ve görüşmeyi yönlendirmeyecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Araştırmada kullanılacak olan görüşme formunun içerik geçerliliğini saptamak amacıyla alandan üç uzman tarafından incelenmiş ve üç uzmanın görüşleri dikkate alınarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme soruları belirlendikten sonra bir sıraya konmuş ve soruların belirlenen sırayla sorulması kararlaştırılmıştır. Soruların sorulması sırasında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin anlamadıkları sorular olduğunda kendilerine yönlendirici olmayacak şekilde açıklama yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sırasında araştırmacı tarafından katılımcıların kendi isimleri kullanılmıştır. Daha sonra da her bir katılımcıya kod isim verilmiştir. Araştırma konusu belirlendikten sonra araştırmacı tarafından kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlamaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izin belgesi alınmıştır (Ek1). Araştırmacı Erzurum ili merkez ilköğretim okullarının listesini alarak kaynaştırma uygulaması yapılan okulları tespit etmiş ve kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden görüşme talep etmiştir. Görüşmeler öğretmenler odasında ve sınıfta gerçekleştirilmiştir.

Veriler 26.03.2007-11.05.2007 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin uygun olduğu zamanlarda yapılmıştır. Görüşmeler hafta içi günlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından ve bire-bir olarak yapılmıştır. Her görüşme öncesinde araştırmacı, görüşme yapacağı kaynaştırma sınıfı öğretmenine araştırmanın amacını belirtmiştir. Görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği ve kayıtların sadece tez danışmanı tarafından dinleneceği ifade edilmiştir. Ses kaydını kabul etmedikleri takdirde araştırmacı tarafından not alınacağı belirtilmiştir. Görüşmeler sırasında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine 11 tane soru sorulmuştur. Her bir görüşme ortalama 15-26 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Verilerin analiz edilmesinden önce verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve daha sonra verilerin tümevarım yoluyla analiz edilmesi basamakları yer almaktadır.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtlarının yazıya dökümü gerçekleştirilmiştir. Kayıtların dökümünde tüm görüşme notları düzeltme yapılmadan olduğu gibi kayda aktarılmıştır. Kayıtların yazıldığı sayfalara ve sayfalardaki her bir satıra satır numarası verilmiştir. Verilerin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla kayıtlar bir kez daha dinlenerek sayfalara aktarılan veriler aynı anda okunmuş ve verilerin tam olduğu görülmüştür.

Analiz öncesi hazırlık işlemleri sırasında yapılan görüşmelerin dökümleri beş ayrı bölümden oluşan bir bilgisayar formuna işlenmiştir. Formlarda bulunan bölümler ve özellikleri şöyledir (Uzuner, 1999).

a) Bağlam kayıtları: Yer, zaman, tarih, kişiler, sayfa no gibi bilgilerin yer aldığı bölümdür. Örneğin, Kaset no: 1, Kod isim: Aysu, Görüşmeci: Murat, Tarih: 10.04.2007

b) Betimsel bilgiler: Görüşmenin dökümünün yer aldığı bölümdür.

c) Betimsel indeks: Betimsel bilgilerdeki ayırt edici özelliklerin listesinin yer aldığı bölümdür. Araştırmacının verilerde yazılı olan bilgileri kendisine kolaylık sağlayacak şekilde özetlediği, verilerle ilgili olarak kendine göre kısaltmalar kullandığı bölümdür.

d) Görüşmeci yorumu: Betimsel bilgiler hakkında araştırmacının duygularının, yargılarının ve görüşlerinin yer aldığı bölümdür.

e) Genel yorum: Yapılan görüşmenin ilgili sayfası hakkında görüşmecinin genel yorumunun yazıldığı bölümdür.

Araştırmada analiz işleminin başlangıcında tüm dökümler ele alınmış ve her birine sayfa numarası verilmiştir. Bu işlem, bir sayfa numarasının iki farklı yerde kullanılmasını engellemek için yapılmıştır. Sonuçta tüm görüşmelerden elde edilen toplam 104 sayfa veri olduğu saptanmıştır. Numaralamanın ardından, tüm veriler okunarak verilerin bir bütün olarak görülmesi sağlanmış ve olası kategoriler çıkarılmaya çalışılmıştır.

Kategorilerin oluşturulmasında ilk olarak görüşmede kullanılan sorular göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin; “Öğretim ortamının düzenlenmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?” sorusuna gelebilecek cevaplar için “Öğretim ortamının düzenlenmesinde yapılan uyarlamalar” kategorisi ya da “İlköğretim programında belirtilen amaçları kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?” sorusuna gelebilecek cevaplar için “amaçlarda yapılan uyarlamalar” kategorisi oluşturulmuştur. Daha sonra sorulara verilen cevapların içinde ayrıca açılması gereken kategoriler belirlenmiş ve kodlanmıştır. Toplam 16 kod oluşturulmuştur.

Veriler kodlandıktan sonra, bir kodlama klasörü oluşturulmuş, klasörün içine şeffaf dosyalar yerleştirilmiştir. Şeffaf dosyaların üzerine kodların yazılı olduğu küçük etiketler yapıştırılmıştır. Böylelikle her bir kodun bir kodlama dosyası olmuştur. Daha sonra kodlanan veriler her bir sayfadaki kod sayısına uygun olarak (o sayfada yer alan en fazla kod sayısı kadar) çoğaltılarak kesme işlemine başlanmıştır. Kesme işleminde her bir kodun verildiği satır ya da paragraf kesilmiştir.

Bu aşamada araştırmacı kesilen kodlanmış verilerin oluşturduğu her bir kodlama dosyasını ele almış ve dosyada yer alan tüm verileri okuyarak aynı başlık altında toplayabileceği verilere birer başlık verilmiştir. Daha sonra kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin konuşmalarından alıntılar yapılarak veriler düzenlenmiştir. Bu işlem yapılarak elde edilen başlıklar araştırmanın temalarını, alt başlıklar ise alt-temalarını oluşturmuştur.

Temaları ve alt-temaları oluşturduktan sonra alandan bir uzman ve araştırmacı, rasgele seçilen üç kodlama dosyasıyla ilgili birbirlerinden bağımsız olarak temalar ve alt-temalar oluşturmuşlardır. Daha sonra elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Üzerinde çalışılan üç dosyada da uzman ve araştırmacı arasında uzlaşma sağlanmış ve bundan sonraki aşamada da araştırmacı ve uzman, tema ve alt-tema oluşturma işlemine devam etmişler ve geri kalan tüm kodlama dosyalarını bu şekilde tamamlamışlardır. Bu aşamada da araştırmacı ve uzman bağımsız olarak temalarını oluşturduktan sonra bir araya gelerek yaptıkları çalışmaları karşılaştırmışlardır. Karşılaştırma işlemi sırasında, hem araştırmacı hem birinci uzman oluşturdukları tema ve alt-temaları ve bu tema ve alt-temalarda yer alan yöneticilerin isimlerini kontrol etmişlerdir. Görüş birliğine varılan yerler aynen bırakılmış, görüş ayrılığı olan yerlerde, veriler araştırmacı ve birinci uzman tarafından okunmuş ve üzerinde uzlaşma sağlanarak yeniden düzenlenmiştir.

Bütün kodlama klasörüyle ilgili olarak bu çalışma yapılmış, çalışma tamamlandıktan sonra yapılan çalışmaların kontrol edilmesi için ikinci bir uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. İkinci uzman yapılan çalışmayı gözden geçirerek birleştirilebilecek tema ve alt-temaları bir araya getirmiştir.

İkinci uzman, araştırmacı ve birinci uzmanın yaptığı çalışmayı daha anlaşılır hale getirmek için gözden geçirilmiştir. Ancak araştırmacı ve birinci uzmanın oluşturduğu 11 temanın aynen kalması yönünde görüş bildirmiştir. Bu aşama da bittikten sonra veri analizi tamamlanmış ve araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır. Temaların altlarında yer alan bulgular da birleştirilen temalara uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlilik

Araştırmada geçerlik çalışması olarak, görüşme formu için üç uzman görüşü alınmıştır. Bu görüşme formu doğrultusunda elde edilen araştırma bulguları, verilerin toplandığı ortam göz önüne alındığında anlamlı bulunmuştur. Bu ortama bağlı olarak tanımlamalar yapılmıştır. Bu kavramların anlamlı bir bütün oluşturulması sağlanmıştır. Elde edilen bulguların daha önce oluşturulan kavramsal çerçeveye uyumlu olduğu gözlenmiştir.

Araştırmada güvenirlik çalışması için ses kayıtları arasından rast gele üç tanesi seçilmiştir. Üç ses kaydı için bir uzmandan yardım alınmış ve uzman tarafından dinlenerek yazıya geçirilmiştir. Araştırmacı ve uzman tarafından yapılan çözümlemeler karşılaştırılmış iki kişi arasında tutarlılık sağlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin verdikleri bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları 11 tema ve her bir temanın alt temalarından oluşmaktadır. Araştırmanın bulgularını oluşturan 11 tema aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

1- Öğretmenlerin öğretim ortamının düzenlenmesinde yaptıkları uyarlamalar

On dört öğretmenin kaynaştırma öğrencisine uygun sıra düzeni oluşturduğu, üç öğretmenin herhangi bir düzenleme yapmadığı; bir öğretmenin ise çalışma şekline göre sıra düzeni oluşturduğunu ifade etmektedirler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Ebru “Ön sıralarda oturtmaya çalışıyorum. İlk sırada veya en fazla ikinci sırada. Özellikle sınıfta en başarılı yani çalışkan öğrencilerden birinin yanına oturtmaya çalışıyorum.” (G:E,2,3-5) diyerek kaynaştırma öğrencisine uygun sıra düzeni oluşturduğunu ifade etmiştir. Ayfer ise “Ön sırada gözümün önünde kontrol açısından iyi oluyor.” (G:A,51,3) şeklinde uygun sıra düzeni oluşturduğunu belirtmiştir. Oğuz, Aysun, Belkıs, İlker, Ayfer, Serdar, Kader, Hasan, Serkan, Leyla, Semra, Melek, Ahmet ve Hilal’de benzer ifadeler kullanmışlardır. Cansu “Özel bir şey yapmıyorum. Ortamı onlar için daha uygun hale getiriyorum desem yalan olur” (G:C,37,3-4) diyerek düzenleme yapmadığını belirtmiştir. Hakan ve Halil de düzenleme yapmadığına dair ifade de bulunmuştur. Ahmet “Ona bazı derslerde zaman ayırıyorum ve o ana göre sıra düzeni oluşturuyorum mesela önüme alıyorum sırayı” (G:A,101,3-4) ifadesini kullanarak çalışma şekline göre sıra düzeni oluşturduğunu belirtmiştir.

2- Öğretmenlerin İlköğretim Programı’ndaki amaçları kaynaştırma öğrencilerine göre uyarlamaları

Dokuz öğretmenin amaçlarda basitleştirmeler yaptığı; üç öğretmenin amaçlarda uyarlama yapmadığı; üç öğretmenin sadece eğitimin temel amaçlarını aldıkları; üç öğretmenin amaçlarda farklılaştırmalar yaptığı; iki öğretmenin ise ek amaçlar belirlediklerini ifade etmektedirler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Ayfer “Diğerleri için normal bir amacı ona uygulamıyorum daha kolay ve basit hale getiriyorum.” (G:A,51,11-12) şeklinde görüş belirtmiştir. Hilal “İlköğretim programında belirtilen özellikle hayat bilgisi kazanımlarında uyarlama yaptım. Ama matematikte imkansız bu. Amaçlarda farklılaştırma azaltmalar yaptım. Ona uygun olanları seçtim.” (G:H,91,8-11) şeklinde amaçlarda basitleştirme yaptığını belirtmiştir. Semra “Aynı amaçları onun içinde uyguluyorum ayrı bir şey yapmıyorum.” (G:S,87,8) ifadesini kullanmıştır. Cansu “Amaçları direk kazandırmaya çalışıyorum. Kazandıklarını kazanıyorlar ama onların seviyesine indirgeyipte ya da onlarla özel bir çalışma yapmıyorum.” (G:C,37,12-14) ifadesiyle amaçlarda uyarlama yapmadığını belirtmiştir. İlker “Farklı amaçlar şu şekilde oturup kalkması düzgün otursun kalkması başkasını rahatsız etmesin çok temel davranışlar var oturmasını kalkmasını sınıfa nasıl girmesi gerektiğini derste neler yapması gerektiğini bunların üstüne çıkman imkansız yani temel amaçlar ne ise o” (G:İ,44,15-19) ifadesi ile temel amaçlar belirlediğini, Halil “Daha çok onlarda eğitimin genel amaçlarına kilitleniyorum. En çok üzerinde durduğum şey kendini ifade edebilmesi işte sınıfa girmeden evvel derse hazırlama bakımından özellikle pazartesi ilk saatlerde diğer günlerde ilk saatlerde oluyor.” (G:H,61,11-15) ifadesini kullanmıştır. Leyla ise “Temel amaçlarım toplumda uyumlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak.” (G:L,83,14-15) şeklinde ifade belirterek temel amaçları aldığını belirtmiştir. Ayfer “Onun amaçlarını düşürdüm. Amaçlarda farklılaştırma, kolaylaştırma yapıyorum. Yapabileceği amaçlar belirliyorum. Ama kağıt üzerinde bir şey yok.” (G:A,51,9-10) ifadesini kullanmış, Hakan “Örneğin üçgen alanını öğreteceğim onun yerine çevresini öğrenmesini istiyorum bu amacı belirliyorum.” (G:H,25,6-7) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Hasan “Benim öncelikli olarak ilk hedefim bu çocuklara en azından buradan mezun olana kadar okulu bitirene kadar okuma yazmayı öğretmek. Sosyal hayatta gerekli davranışları kazandırabilmek.” (G:H,72,23-25) ifadesini kullanmış, Leyla ise “Bedensel engelli öğrencim ve okuma yazma bilmeyen öğrencim için farklı amaçlar belirliyorum. Bedensel engelli öğrencim yazı yazmakta zorlandığı için tahtada yazdırıyorum. Onların amaçlarını sosyal

beceriler kazanma, iletişim kurma, kendine güven sağlaması için amaçlar belirliyoruz.” (G:L,83,10-13) şeklinde kendisini ifade etmiştir.

3- Öğretmenlerin öğretim yöntemlerini kaynaştırma öğrencilerine göre uyarlamaları

On iki öğretmenin kaynaştırma öğrencisi için soru-cevap yöntemini, altı öğretmenin dramatizasyon yöntemini, iki öğretmenin düz anlatım yöntemini, dört öğretmenin yaparak-yaşayarak öğrenme yöntemini, dört öğretmenin demonstrasyon yöntemini, iki öğretmenin ise konuya uygun yöntem kullandığı, kullanılan bu yöntemlerde ise sekiz öğretmenin kaynaştırma öğrencisinin uygulama çalışmalarında, altı öğretmenin soru-cevap yönteminde uyarlamaya gittikleri; iki öğretmenin anlatılan konuya uygun çizim yaptığı ve üç öğretmenin ise herhangi bir uyarlama yapmadığını belirlediklerini ifade etmektedirler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Ebru “Sözel derslerde hayat bilgisi derslerinde soru cevap şeklinde işlerken dersi o her parmak kaldırdığında ona söz hakkı vermeye çalışıyorum. Kendine olan güvenini özgüvenini kazansın yani bir şeyler yapabildiğine başarabildiğine inansın onu hallettikten sonra devamı geliyor. Soru cevap yöntemini daha çok kullanıyorum daha çok söz hakkı veriyorum konuşmasını sağlıyorum ve bunu başardığına inanıyorum.” (G:E,3,13-18) şeklinde soru cevap yöntemini kullandığını belirtmiştir. Aysu “Ona daha detaylı sorular sorarak mesela hayat bilgisinde onun anlamasını sağlayacak sorular sorarak ona diğerlerinden daha özel böyle anlayabileceği seviyesine uygun sorular soruyorum.” (G:A,18,21-23) şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer on kaynaştırma sınıfı öğretmeni de soru-cevap yöntemini kullandığını belirtmiştir. Hakan “Kaynaştırma öğrencisine daha somutlaştırarak dersi anlatıyorum. Bunun için dramatizasyon daha etkili oluyor.” (G:H,25,13-14) ifadesi ile dramatizasyon yöntemini kullandığını belirtmiştir. Bu konuda Cansu ise “Soru cevap yöntemini kullanıyorum, drama yapıyoruz mesela onu uyguluyoruz. Onları da yeri geldikince katılmalarını sağlıyorum.” (G:C,18,5-8) şeklinde görüş belirtmiştir. Yaparak-yaşayarak öğretim yöntemini kullandığını belirten ise dört kaynaştırma sınıfı öğretmeni vardır. Hilal “Kaynaştırma öğrencisi için yaparak yaşayarak öğrenme yöntemini kullanıyorum. Kes yapıştır çalışmaları, bireysel çalışmalar soru-cevap yöntemini kullanıyorum” (G:H,91,16-18) ifadesini kullanmıştır. Diğerleri de yaparak yaşayarak öğretim yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Serkan “Ben daha çok onlar için somutlaştırarak yaptırıyorum. Rol yapma oyunlaştırma, demonstrasyon, soru cevap yöntemlerini uyguluyorum” (G:E,79,17-19) ifadesini kullanmıştır. Semra ise “Daha çok soru-cevap, anlatım, gösterip yaptırma, örnekleme yöntemlerini kullanıyorum.” (G:S,87,12-13) şeklinde kullandığı yöntemleri belirtmiştir. Semra ve Ahmet düz anlatım yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ahmet “Düz anlatımı kullanıyorum bunun yanında yaparak yaşayarak öğrenmeyi kullanıyorum.” (G:A,101,20-21) ifadesini kullanmıştır. Oğuz “Konuya göre değişiyor aslında o gün işlemiş olduğum konu hangi yöneme uygunsa genelde aynı yöntemle devam ediyorum.” (G:O,11,18-19) ifadesini kullanmıştır. Kader “Farklı yöntemler kullanmadım. Konuya uygun yöntemleri kullanıyorum şunu daha çok kullanıyorum desem yalan olur.” (G:K,68,19-20) şeklinde konuya uygun yöntemler kullandığını belirtmiştir.

4- Öğretmenlerin öğretimin sunumunda kullanılan materyalleri kaynaştırma öğrencilerine göre uyarlamaları

On öğretmenin materyallerde uyarlama yapmadığı, dört öğretmenin amaca uygun materyal hazırladığı, üç öğretmenin sadece matematik dersi için materyal hazırladıkları, bir öğretmenin alt sınıfların araç- gereçlerini kullandığı, bir öğretmenin ise teknolojik araç- gereçler kullandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Materyallerde uyarlama yapan öğretmenlerden

dört tanesi ise materyallerin dikkat çekici olmasına, üç tanesi amaca uygun olmasına ve bir tanesi de seviyesine uygun olmasına, zarar verici olmamasına, sağlanabilir olmasına, çocuğun fikrini almaya dikkat ettiklerini ifade etmektedirler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Leyla “Diğer öğrenciler için kullandığım materyalleri kullanıyorum. Herhangi bir uyarlama da yapmıyorum.” (G:L,84,4-5) ifadesini kullanmış, Semra “Materyal uyarlamama veya geliştirmeme gerek kalmıyor. Normal materyalleri onun içinde kullanıyorum. Bu materyaller ona yeterli geliyor. Bu yüzden herhangi bir materyal geliştirmedim ya da uyarlamadım.” (G:S,87,20-22) şeklinde materyallerde herhangi bir uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Serdar “4. sınıf amaçları ile ilgili materyal geliştiriyorum zaten ona uygun araç-gereçte. Örneğin el yıkama becerisi için sabun veriyorum lavaboya götürüyorum vs.” (G:S,56,4-6) şeklinde materyallerde uyarlama yaptığını ifade etmiştir. Melek ise “Öğrencim okumaya çıkmadığı için ona heceler oluşturdum çarkifelek gibi. Sayılarla ilgili görsel resimli objeler ardı ardına sıralama gibi materyaller geliştirdim.” (G:M,97,4-5) ifadesini kullanmış, Ahmet “Ders kitaplarını kullanmıyorum. Onun yerine birinci sınıf kitaplarını kullanıyorum okuma yazma için özellikle çünkü okuma yazma bilmiyor.” (G:A,102,4-5) şeklinde kaynaştırma öğrencisi için okuma yazma kitaplarını kullandığını belirtmiştir. Aysu “Birinci sınıf seviyesinde materyaller hazırladım matematikte özellikle. Böyle küçük pulları onluk kartlar var üzerine koyuyoruz özellikle zorlandıkları yerlerde böyle farklı materyaller hazırlıyoruz. Ama diğer şeylerde normal kitapları kullanıyorum normal sınıfın kitabını.” (G:A,19,8-11) ifadesinde bulunmuştur. Halil “Örneğin toplama çıkarmada onun için birinci sınıfta kullanılan boncuklar falan kullanıyorum sırf onun için. Parmaklarını kullanıyoruz diğer öğrencilerin kullanmasına izin vermiyorum. Ona veriyorum izin.” (G:H,63,1-3) şeklinde uyarlama yaptığını belirtmiştir. Kader ise “Onlara resim dersinde özel çalışma yapıyorum. Kutular yaptım onlarla matematikte yardımcı oluyorum.” (G:K,69,4-5) ifadesini kullanmıştır. Belkis “Mesela çıkarma toplama konusunu anlatıyorum. Onlara alt sınıfların çalışma kitaplarını getiriyorum. Benimkilere beşinci sınıf konularını önceliğini verirken onlara ikinci sınıftan o konuya yönelik kitap veriyorum. İşte sen şunları yapacaksın yani materyal olarak diğer sınıflardan materyal alıyorum. Ders kitaplarından, hikaye kitaplarından yada testlerden.” (G:B,31,10-14) ifadesini kullanmıştır. Hilal “Tepegöz asetat kullanıyorum öğrencimde. Bilgisayarda harf tanıma oyunu oynuyoruz.” (G:H,92,4-5) şeklinde materyallerde uyarlama yaptığını belirtmiştir.

5- Öğretmenlerin öğretim içeriğinin hazırlanmasında kaynaştırma öğrencileri yaptıkları uyarlamalar

Dört öğretmenin içeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmadıkları, altı öğretmenin içerikte basitleştirmeler yaptığı, üç öğretmenin içerikte farklılaştırma yaptığı, iki öğretmenin ise amaca uygun içerik hazırladıklarını ifade etmekte idiler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Kader “İçeriği bütün olarak alıyorum. Kaynaştırma öğrencisi için bir uyarlama yapmıyorum.” (G:K,69,11-12) şeklinde ifade etmiş Ahmet ise “Günlük plan üzerinde not alarak sadece hedefleri alıyorum. İçerik konusunda not almıyorum. Planlama aşamasında herhangi bir uyarlama yapmıyorum.” (G:A,102,10-12) şeklinde içeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Oğuz bu konuda “İçeriği aynen almıyorum. Normal yapmış olduğum günlük plan diğer sınıf öğrencilerinde farklı iken onun seviyesine uygun anlayabileceği daha basitleştirerek daha basit sorularla cevaplayabileceği sorular ve içerik hazırlıyorum.” (G:O,12,3-5) ifadesini kullanmıştır. Aysu “Tabi onlar için ne yapacağımı her zaman farklı düşünüyorum. Nasıl iyi öğretebilirim diye onlara ayrıca bir içerik, daha basit onların algılayabileceği şekilde bir içerik hazırlamaya çalışıyorum.” (G:A,19,20-22) ifadesini

kullanarak içerik hazırlamada basitleştirmeler yaptığını belirtmiştir. Hilal bu konuda “birinci sınıf vücut temizliği içeriğini aldım içeriği uygun. İkinci sınıf aldığım içeriklerde en basit olanları seçtim. Ama kağıt üzerinde bir şey yapmadım.” (G:H,92,15-16) şeklinde içerik hazırlamada yaptığı uyarlamaları belirtmiştir. Belkis ve Serdar içerik hazırlamada yaptıkları uyarlamalara ilişkin olarak amaca uygun içerik hazırladıklarını belirtmişlerdir. Belkis “Bir konu çok basamaklı ise alt basamakları öğrenmeleri yetiyor bana. Önce onlara giriyorum onları anlattıktan sonra zora doğru gidiyorum. Kazanımları seçtikten sonra ona uygun içerik hazırlıyorum.” (G:B,31,21-23) ifadesini kullanmış, Serdar ise “uygun amaçlar doğrultusunda konunun kapsamına göre davranışları belirleyerek öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenebileceği şekilde içeriği hazırlamaya çalışıyorum.” (G:S,56,13-15) şeklinde içerik hazırlarken yaptığı uyarlamaları belirtmiştir.

6- Öğretmenlerin öğretim içeriğinin sunumunda kaynaştırma öğrencileri için yaptıkları uyarlamalar

On beş öğretmenin içeriği sunarken kullandıkları yöntemlerde uyarlama yaptıkları, üç öğretmenin içeriğin sunumunda uyarlama yapmadığı, bir öğretmenin kaynaştırma öğrencisinin ilgisini çeken materyaller kullandığı, bir öğretmenin ise kaynaştırma öğrencisinin dikkatini çekecek uyarılar verdiğini ifade etmektedirler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Oğuz bu konuda “Soruyu sorma şeklimiz biraz daha değişiyor. Seçtiğimiz kelimeler değişebiliyor. Daha iyi anlayabilmesi için hatta o öğrencimize sorduğumuz soruyu daha iyi kavrayabilmesi için örnekler vererek örneklendirmelerle gidiyoruz” (G:O,12,14-16) ifadesinde bulunmuş, Kader ise “İçeriği oyunlaştırarak sunuyorum. Dramaya onu katıyorum. Dramalı dersler anlatıyorum. Kaynaştırma öğrencisine bu şekilde sunduğumda daha fazla katılım gösteriyor. Onların anlayabileceği şekilde bir anlatım yapmaya çalışıyorum.” (G:K,69,15-17) ifadesini kullanmıştır. Cansu “Onlar için özel bir ifade özel bir sunum yapmıyorum. Diğer öğrenciler sunduğum gibi onlara da sunuyorum çünkü aynı dersi dinliyorlar ayrı bir şey yapmıyorlar.” (G:C,39,14-16) ifadesini kullanarak içeriğin sunumunda herhangi bir uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Görüşülen öğretmenlerden Ayfer ve Leyla’da içeriğin sunumunda uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Hilal “Çiçekler yapıyorum hecelerden boyuyor taşırmadan balonlar yapıyorum heceler yapıştırıyorum. Doğru olunca patlatıyorum.” (G:H,92,23-25) ifadesi ile içeriği sunarken öğrencinin ilgisini çeken materyaller kullandığını belirtmiştir. Belkis bu konuda “İsim olarak daha çok göz teması kurmaya çalışıyorum. Yanında oturmasını sağlıyorum ya da işte anlatırken ismini vererek şunu şöyle yap, yaptık mı şu ne demek bu ne demek onları direk derse daha çok katarak anlatmaya çalışıyorum.” (G:B,32,8-11) ifadesini kullanmıştır.

7- Öğretmenlerin öğretimin değerlendirilmesinde kaynaştırma öğrencileri için yaptıkları uyarlamalar

On üç öğretmenin sözlü ölçme ve değerlendirme tekniğini kullandıkları, sekiz öğretmenin test ölçme ve değerlendirme tekniğini kullandıkları, sekiz öğretmenin gözlem ölçme ve değerlendirme tekniğini kullandıkları, beş öğretmenin klasik sınav ölçme ve değerlendirme tekniğini kullandıkları, beş öğretmenin derse katılımlarını dikkate aldıkları, dört öğretmenin performans ödevlerini dikkate aldıkları, dokuz öğretmenin sözlü sınavlarda, beş öğretmenin performans ödevlerinde, beş öğretmenin yapılan testlerde, iki öğretmenin klasik sınavda ve iki öğretmenin ise sadece değerlendirmede uyarlama yaptıklarını ifade etmektedirler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Oğuz bu konuda “Şu an kullandığımız programda daha çok değerlendirme formları dağıtarak yapıyoruz bu öğrencimizde bunu yapamıyoruz. Daha çok gözlemleyerek soru cevap

yöntemi ile almış olduğumuz cevaplarla yapabiliyoruz. Okuma yazmaya geçemediği için öbür yöntemleri yapamıyoruz zaten.” (G:O,13,5-9) ifadesini kullanmıştır. Diğer on iki kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır. Ayfer “Genel olarak test, çalışma kağıtları ve ünite sonu değerlendirmelerini yaptırıyorum.” (G:A,52,25-26) ifadesini kullanmıştır. Oğuz “Daha çok gözlemleyerek soru cevap yöntemi ile almış olduğumuz cevaplarla yapabiliyoruz. Okuma yazmaya geçemediği için öbür yöntemleri yapamıyoruz zaten. Soru cevap yöntemleri ile yapmış olduğu kısa bir drama ile mesela öğretmiş olduğum şeyleri ne kadar canlandırabilecek ne kadar hayata geçirebilecek onları gözlemliyoruz.” (G:O,13,7-10) ifadesini kullanmıştır. Cansu, Ayfer, Serdar, Halil, Serkan, Leyla ve Hilal de gözlem tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir. Hakan “Zaman zaman test yapıyorum ama sorular farklı değil. Yazılıdan da testten de zayıf alıyor.” (G:H,26,13-14) ifadesini kullanarak test tekniğinin yanında klasik sınavı da kullandığını belirtmiştir. Ebru “1,2,3. sınıflarda notla değerlendirme yok sınıfta derste katılımına bakıyorum, verdiği cevaplara bakıyorum, performans ödevleri var proje ödevleri var onlarda da yapıyor yani gayret ediyor. Bende çocuk gayretli, hevesli elinden geleni yapmaya çalışıyor. Bende elimden geleni yapmaya çalışıyorum yani. Tam olmasa bile ben tam olmuş gibi tam notumu veriyorum.” (G:E,5,3-6) ifadesini kullanmıştır. Ayfer “Düzgün okuyor mu, ne kadar doğru yapabilmiş, güzel yazı yazmış mı, gözlem yaparak, kendini ifade etmesine bakarak performansına göre istenilenleri verebilmesine göre değerlendirme yapıyorum.” (G:A,52,22-24) şeklinde derse katılımı dikkate aldığını belirtmiştir. Hilal “Ders içi performans, eve gönderdiğim etkinlikler ile yapıyorum. Eve gönderdiğim etkinlikler farklı zaten.” (G:H,93,5-6) ifadesini kullanmıştır. Ebru “Normal öğrenciler verdiğim performans ve proje ödevlerini aynen onlara da veriyorum değerlendirmede bildiğim için çocuğu biraz yanlı davranıyorum.” (G:E,5,8-9) şeklinde görüş belirtmiştir.

8- Öğretmenlerin öğretim programının uyarlanmasında karşılaştıkları zorluklar

Dokuz öğretmen zamanın yetmediğini, altı öğretmen bu konuda bilgi eksiklerinin olduğunu, beş öğretmen destek alamadıklarını, dört öğretmen sınıf mevcudunun fazla olduğunu, üç öğretmen uyarlama yapmadıkları için zorluk yaşamadıklarını, bir öğretmen araç-gereç eksikliği olduğunu, bir öğretmen sınıfın fiziksel koşullarının uygun olmadığını, bir öğretmen ise kaynaştırma öğrencisinin problem davranışları olması zorlukları ile karşılaştıklarını, bu zorlukları aşmak için ise beş öğretmen destek almaya çalıştıklarını, beş öğretmen kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırdıklarını, dört öğretmen zaman artırmaya çalıştıklarını, iki öğretmen kaynaştırma öğrencisini motive edici çalışmalar yaptıklarını, iki öğretmen herhangi bir çaba sarfetmediklerini, bir öğretmen ise rehabilitasyon merkezi ile paralel eğitim verdiklerini ifade etmektedirler. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Serdar “Öğretimini sadece gözleyerek değerlendiriyorum. Gözlemin yanında soru cevap metodunu da sıklıkla kullanıyorum. Soruları kaynaştırma öğrencimin seviyesine uygun soruyorum.” (G:S,57,4-6) şeklinde görüş belirtmiştir. Hakan “Sadece sözlü ve performans ödevleri veriyorum ama seviyesine uygun tabii.” (G:H,26,12-13) ifadesinde bulunmuştur. Diğer yedi kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden beş tanesi kaynaştırma öğrencisinin performans ödevlerinde uyarlamalar yaptıklarını söylemişlerdir. Hakan “Sadece sözlü ve performans ödevleri veriyorum ama seviyesine uygun tabii.” (G:H,26,12-13) şeklinde görüş belirtmiştir. Serkan “Öğrencime verdiğim uygulama çalışmalarında tabii ki seviyesine uygun olanları veriyorum.” (G:S,81,1-2) ifadesini kullanmıştır. Hasan, Hilal, Kader de benzer şekilde görüş belirtmişlerdir. Belkıs, Ayfer ve Ahmet ise testlerde uyarlamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayfer “Genel olarak test,

çalışma kağıtları ve ünite sonu değerlendirmelerini yaptırıyorum. Kaynaştırma öğrencisini ayrı tutup yapıyorum. Notla değerlendirme yok zaten geri dönüt vererek doğruyu bulmasını sağlıyorum. Test içeriği farklı geçen seneki testleri kullanma gibi.” (G:A,52,25-28) ifadesini kullanmış, Ahmet ise “Test yapamıyorum bire bir. Sözlü olarak soruları ve şıkları okuyup doğru şıkkı söyletmeye çalışıyorum bilip bilmediğini bu şekilde tespit ediyorum. Matematik problemleri söylüyorum soruyu anlatıyorum. İşlemi söylemeden uygun işlemi tahtada, defterde yapmasını sağlıyorum.”(G:A,103,4-7) ifadesini kullanmıştır. Aysu “Test yapmıyorum onlara özel sorular hazırlıyorum fotokopi çektiriyorum toplama çıkartma basit şeyler onları yapıyorlar.” (G:A,20,23-24) ifadesiyle yaptığı uyarlamaları belirtmiştir. Ebru ve Leyla ise değerlendirme de farklılıklar yaptıkları belirtmişlerdir. Ebru “Sadece cevapları aldıktan sonra cevapları değerlendirirken onunkine biraz daha toleranslı davranıyorum.” (G:E,5,1-2) ifadesini kullanmış, Leyla “Normal sınıfa verdiğim testleri onlara da aynı şekilde uyguluyorum ama değerlendirme esnasında farklı bakıyorum olaya.” (G:L,84,18-20) şeklinde görüş belirtmiştir. Hilal ise kullandığı gözlem formlarında uyarlama yaptığını şu şekilde belirtmiştir. Hilal “Gözlem formları kullanıyorum sınıf için. Kaynaştırma öğrencisi için ise birinci sınıf gözlem formlarını kullanıyorum.” (G:H,93,4-5) ifadesini kullanmıştır.

9- Öğretmenlerin öğretimin uyarlanmasına ilişkin okul yönetiminden, Rehberlik Araştırma Merkezinden, Milli Eğitim Müdürlüğünden ve ailelerden aldığı destekler

Dokuz kaynaştırma sınıfı öğretmenin okul yönetiminden destek aldığı, diğerlerinin ise destek almadıkları, on beş kaynaştırma sınıfı öğretmenin Rehberlik Araştırma Merkezinden destek alamadıkları, on yedi kaynaştırma sınıfı öğretmenin Milli Eğitim Müdürlüğünden destek alamadığı, ailelerden ise on kaynaştırma sınıfı öğretmenin destek alamadığını ifade etmişlerdir. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Belkis “Bununla ilgili kitap okudum kitap okuyorum. Çocuğa nasıl inilir nasıl o düzeye gelinir. Sorduğum kişilerden çok fazla cevap alamıyorum. Zaman takviyesi için aileden destek alıyorum. Aileye hafta sonu şunlar yapılacak diye not düşünüyorum onlar yapıyor.” (G:B,33,12-14) ifadesinde bulunmuştur. Oğuz ise “Materyaller konusunda diğer özel eğitim sınıf öğretmenlerimiz bizden daha bilgili olduğu için onlardan bilgi almayı yeğliyoruz her zaman. Onlarla görüşme içindeyiz neler yapabiliriz. Görüş alışverişinde bulunuyoruz bu noktada.” (G:O,14,12-15) şeklinde görüş belirtmiştir. Üç kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır. Aysu “Diğerlerinden zaman kesip onlara ayırıyorum, özel ilgileniyorum” (G:A,21,14-15) ifadesini kullanırken, Semra “Bu zorluğu aşmak için kaynaştırma öğrencisi ile bireysel olarak ilgilenmeyi diğer öğrencileri ödevlendirdikten sonra yapmaya çalışıyorum”(G:S,89,2-4) ifadesini kullanmıştır. Oğuz, Melek ve Ahmet’te kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırmaya çalıştıkları yönünde benzer görüşler belirtmişlerdir. Ebru “Bazen konuları birleştiriyorum. Zaman konusunda işte aşmak için ne yapıyoruz ders işliyoruz birkaç tane alıştırma çözüyoruz. Gerisini ev ödevi olarak veriyorum.” (G:E,6,2-4) şeklinde görüş belirtmiştir. Hakan ise “Bazen zaman için diğer öğrencilerin yardımını alıyorum. Bunun dışında bir şey yaptığım söylenemez.” (G:H,26,21-22) ifadesinde bulunmuştur. Aysu “Onlara ayrı hediyeler alıyorum işte başarılı oldukları zaman heveslensinler böyle diye zaten sürekli bir motivasyon çalışması içerisindeyiz sen yaparsın bunların hepsini geçersin o şekilde okudu yani. Cesaretlendirmeye çalışıyorum.” (G:E,21,16-19) şeklinde ifade etmiş, Hilal ise “Bu zaman sorununu aşmak için kaynaştırma öğrencisini bazen en sevdiği arkadaşı ile oturtuyorum. Soruyorum kiminle oturmak istediğini. Sağlıklı güzel bir şekilde etkinliğini tamamlıyor arkadaşları ona yardımcı oluyor gözlüyor.” (G:H,93,13-15) ifadesini kullanmıştır. Kader ve Leyla ise herhangi bir çalışma yapmadıklarını söylemişlerdir. Kader “Bu sorunu aşmak için ekstra bir şey yapmıyorum yettiği kadar

yapıyoruz çalışmalarımızı.” (G:K,70,6-7) Leyla “Normal öğrencilerimin de seviyeleri düşük olduğu için zaman ayıramıyorum onlara da. Bir şey yapamıyorum.” (G:L,85,2-3) ifadelerini kullanmışlardır. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden Serkan ise “Rehabilitasyon paralelinde eğitimlerini vermeye çalışıyorum.” (G:S,81,9-10) ifadesini kullanmıştır.

10- Öğretmenlerin önceki soruların dışında konuya ilişkin eklemek istedikleri görüşler

Yedi öğretmen sınıf öğretmenlerine bu konuda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini, altı öğretmen bu konuda öğretmenlere destek verilmesi gerektiğini, beş öğretmen kaynaştırma uygulamalarını benimsemediklerini, üç öğretmen destek hizmetler verilmesi gerektiğini, iki öğretmen ailelerin eğitilmesi gerektiğini, bir öğretmen her okulun rehber öğretmen olması gerektiğini, bir öğretmen okul yönetiminin bu konuda bilgilendirilmesi gerektiğini, bir öğretmen ise kaynaştırma öğrencilerinin aynı zamanda özel kurumlara devam etmesi, üniversitede kaynaştırma ile ilgili bilgi verilmesini, müfettişlerin özel eğitim konusunda bilgi sahibi olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Ebru “Kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimler yada kurslar verilse çok güzel olur ama bazen oluyor şunu da belirtiyim çok donanımlı bilgili kişiler gelmiyor. Bilmiyorum ben yeterli bulmuyorum. Yani üniversiteden mesela gelseler çok daha güzel olur bu konuda araştırma yapmış biri hatta yurt dışındaki çalışmalara katılmış bu konuda çok daha kapsamlı insanların gelip eğitim vermesini isterdim. Bana bir şeyler katmalı alabilmeliyim. Boşu boşuna gidip orada iş olsun diye bir şeyle yapılmamalı.” (G:E,7,25-30) ifadesini kullanmış, Serkan “Tek isteğim teknik anlamda yapılamıyorsa sınıf öğretmenlerini hizmet içi eğitime almalarını istiyorum.” (G:S,81,22-23) ifadesini kullanmıştır. Hasan bu konuda “Bir de öğretmen elinden geldiği kadar yapmaya çalışıyor ama aileden ramdan ya da milli eğitimden destek almadığı zaman bir başarı elde edilemiyor. Bu birlikteliğin koordineli bir şekilde yapılması gerekiyor bana göre.” (G:H,77,17-19) ifadesini kullanmış, Leyla “Ramlar gerçek anlamda öğretmenlerle diyalog içerisine girmesi gerekir.” (G:L,85,18-19) şeklinde görüş belirtmiştir. Hakan “BEP uygulaması yapıyoruz ama bep yok. Formalite alınıp uygulanması da mümkün değil. Diğer öğrencileri de gözetmek zorunda kalıyoruz. Aktif öğrencilerim çok sitem ediyorlar. Yani bu uygulamayı pek benimsemiyorum.” (G:H,27,14-16) ifadesini kullanarak kaynaştırma uygulamasını doğrudan benimsemediğini belirtmiştir. Oğuz bu konuda “Sadece bu öğrencilerin toplu olduğu bir sınıf oluşturulabilir diye düşünüyorum. Bütün kaynaştırma öğrencilerinin bir araya toplandığı bir sınıf oluşturulabilir. Çünkü sınıfta bir kaynaştırma öğrencisi olduğu zaman diğer öğrencilere ayrılan zamandan da çalmış gibi hissediyor kendisini düşüncelerim bunlar bu noktada.” (G:O,15,25-28) şeklinde görüş belirtmiştir. Serdar “Rehabilitasyonlarda eğitilmesi aynı ortamda kendi seviyesine uygun okulda eğitilmesi gerekir bence. Okuma yazması varsa eğer belki o zaman kaynaştırmaya sıcak bakabilirim. Okuma yazma yok benimkinde. Bu öğrenciye eğitim vermek asıl işlerimin dışında gibi geliyor bana.” (G:S,58,4-7) ifadesini kullanmıştır. Belkis “Okulumuz bünyesindeki kaynaştırma uygulamasını yeterli bulmuyorum bende var arkadaşımda var hiçbir şey bildiğimiz yok. Kendi çabalarımızla ne yaparsak o.” (G:B,35,10-12) ifadesini kullanmıştır. Ahmet “Sınıflarda ortak olarak hareket edebilir. 1-2 saat bende olursa diğer saatlerde kendi özel sınıfında olsun.” (G:A,104,11-12) ifadesini kullanmıştır. Aysu “Ana dersleri çalıştıracak başka bir öğretmen olsa çocuk o dersten gidipte başka yerde bireysel çalışsa normal derslerde yine ben alsam” (G:A,23,17-18) şeklinde görüş belirtmiştir. Hasan “Bu konuda başarı sağlamak istiyorsak bu çocukların ailelerine yönelik eğitim çalışmasının yapılması gerekir. Bilinçlendirilmesi gerekiyor.” (G:H,77,15-16) ifadesini kullanmış, Melek ise “Velilerde bu konuda eğitilebilir.” (G:M,99,5) şeklinde görüş belirtmişlerdir. Belkis “En

azından kaynaştırma sınıfı açılması imkansız ama her okulda bir tane rehberlik öğretmeni olsa ve ben bu konuyu bilmiyorum demeden kenara çekilmeden uğraşsa.” (G:B,35,5-7) ifadesini kullanarak her okulun rehber öğretmeni olması gerektiğini belirtmiştir. Halil “Kaynaştırma eğitiminde başarılı olduğumu düşünmüyorum. Öğretmenler bu bilgilerden yoksun. Öğretmenlerin gözetiminde yapılmasını geçiştirme olarak düşünüyorum.” (G:H,66,14-16) ifadesini kullanmıştır. Melek bu konuda “İdarenin de bu konuda bilgilendirilmesini istiyorum.” (G:M,99,4) ifadesini kullanmıştır. Ayfer “Özel okuldan bu tür çocukların destek alması işimizi biraz daha kolaylaştırır. Biraz daha gelişim kaydedebilir.” (G:A,53,18-19) ifadesini kullanmıştır. Ahmet “Üniversitede sınıf öğretmenlerine kaynaştırma dersi adı altında gerçekçi bir ders verilmeli. Teftişlerde kaynaştırma öğrencisini bildiği halde ne çalışma yaptığımız soran yok. Aynı soruları kaynaştırma öğrencisine soruyor niye bilmiyor diye öğretmeni suçlu konuma düşürüyor.” (G:A,104,21-25) şeklinde görüş belirtmiştir.

4. TARTIŞMA

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi için oluşturmuş oldukları sıra düzeni öğretim ortamının uyarlanması açısından önemli olabilir. Araştırma bulgularında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin bu konudaki uygulamalarının eksik olduğu görülmektedir. Çünkü öğretim ortamının düzenlenmesi konusunda yaptıkları uyarlamalar, kaynaştırma öğrencileri için uygun sıra düzeninin oluşturulmasının üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kaynaştırma sınıfları incelendiğinde ise öğretmenlerin materyallere erişilebilirlik, sınıf ikliminin düzenlenmesi, öğrenci gruplarının oluşturulması konusunda uygulama yapmadıkları görülmektedir.

Amaçlarda yapılan uyarlamalara ilişkin kaynaştırma sınıfı öğretmenleri, farklı şekillerde uyarlama çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Fakat kaynaştırma öğrencilerinin bireyselleştirilmiş eğitim programlarının olmaması ve kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin amaçlarda yaptıkları uyarlamaların hazırlık yapılmadan uygulama esnasında düşünülmesi, amaçlarda yaptıkları uyarlamaların ne derece etkili olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgu Nizamoğlu'nun (2006) yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin belirlendiği çalışmada, sınıf öğretmenlerinin amaç belirlemede sistemli bir çalışma içerisinde olmadıkları ve kendi yöntemlerine göre yazılı olmayan amaçlar belirledikleri saptanmıştır.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, sınıflarında soru-cevap, dramatizasyon, yaparak yaşayarak öğretim yöntemi ve demonstrasyon yöntemlerini daha çok kullandıkları görülmektedir.

Görüşme yapılan on kaynaştırma sınıfı öğretmeni kullandıkları materyallerde, kaynaştırma öğrencisi için uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Materyallerde uyarlama çalışması yapmayan on öğretmenden altısının lisans eğitiminin öğretmenlik mesleği dışında olması ise dikkat çekicidir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kullandıkları materyallerde uyarlama yapmaması öğretim sürecini etkileyebilir.

Materyallerde uyarlama yaptığı yönünde görüş bildiren kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin materyalleri uyarlarken en çok dikkat çekici olması ve amaca uygun olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Uyarlanan materyallerin bu noktalarına dikkat etmeleri materyallerin etkili olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dokuz kişinin içeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmadığı görülmektedir. Diğer kaynaştırma sınıfı öğretmenleri ise içerikte basitleştirme, farklılaştırma ve amaca uygun içerik hazırladıklarını belirtmişlerdir. Fakat içeriğin hazırlanmasında farklı şekilde uyarlamalar yapan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin planlarında bunların olmaması ve öğretim esnasında kısa bir sürede bunu gerçekleştirmeye çalışmaları ne derece etkili bir içerik uyarlaması yaptıklarını

düşündürmektedir.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin içeriğin sunumunda yaptıkları uyarlamaların daha çok kullandıkları yöntemlerde olduğunu belirtmişlerdir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sadece içeriğin sunumunda kullandıkları yöntemlerde, uyarlama yaptıklarını belirtmeleri sunum uyarlamalarının eksik olduğunu göstermektedir. Çünkü sunum uyarlamaları olarak belirtilen ders amacının açıklanması, öğrenciyi öğrenmeye hazırlama, önceki bilgileri hatırlatma, basit dil kullanımı gibi uygulamalara yer vermedikleri görülmektedir. Bu da içeriğin sunumunda yapılan uyarlamaların sınırlı kaldığını göstermektedir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sözlü, test, gözlem ölçme ve değerlendirme tekniklerini daha çok kullanmalarına rağmen sözlü ve performans ödevlerinde uyarlamaya gitmeleri ise dikkat çekicidir. Bu bulgular, kaynaştırma sınıfı öğrencilerinin belirlenen hedeflere ne derece ulaşımamadıklarının tespitinin tam anlamıyla yapılmadığını, ölçme ve değerlendirme çalışmaları sonucunda kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, kendi değerlendirmelerini ve geri dönütler vermeyi gerektiği kadar yapamadıklarını düşündürmektedir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri en çok öğretimin uyarlanmasında zaman konusunda sıkıntı çektiklerini belirtmişlerdir. Zamanın yetmemesi kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanı ve kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yaptıkları uyarlamalardaki verimliliği de etkileyebilir. Bunun dışında görüşülen öğretmenler öğretimin uyarlanması konusunda bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu bulgu da kaynaştırma ile ilgili hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin az olmasıyla örtüşmektedir. Araştırma bulgularında kaynaştırma sınıflarındaki sınıf mevcutlarının bazı sınıflarda yönetmeliğe uymaması da göze çarpmaktadır. Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri de bunu dile getirmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dokuz kişi öğretimin uyarlanmasında okul yönetiminden destek aldığını belirtmişlerdir. Destek aldığını belirten öğretmenlerin verdikleri cevaplarda okul yönetiminin daha çok materyal konusunda destek verdiğini belirtmeleri ise dikkat çekicidir. Bu bulgular kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin her ne kadar okul yönetimin destek aldıklarını belirtse de tam destek alamadıklarını düşündürmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerin diğer yarısı da okul yönetiminden tam olarak destek alamadıklarını açıkça belirtmişlerdir.

Rehberlik araştırma merkezinden destek alma konusunda ise kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun destek alamadıkları görülmektedir. Araştırma bulguları, rehberlik araştırma merkezinin kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin bu konuda yalnız bıraktığını göstermektedir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri milli eğitim müdürlüğünden destek almadıklarını açık bir şekilde dile getirmişlerdir. İl milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma konusundaki bilgileri üzerine yapılan araştırmada kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür (Yıkılmış, 2006). Bu araştırma sonucu kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin destek alamamalarının nedenleri arasında olabilir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden on kişinin ailelerden destek almadıklarını belirtmeleri ise önemli bir bulgudur. Ailelerin ilgilenmemeleri kaynaştırma uygulamasını da etkilemektedir. Kargın ve diğerlerinin (2003) kaynaştırma uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve anne babaların görüşlerini inceledikleri çalışmada bu bulguyu destekler niteliktedir. Bu çalışmada anne babaların bilgi gereksinimlerinin karşılanması ile çocuklarının eğitimine daha çok katılmaları ve öğretmen ile daha fazla işbirliği yapmaları beklendiği belirtilmiştir. Araştırma bulgularında aileden destek aldığını belirten kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin bu çocuklardaki gelişimlerin belirgin olduğunu ifade etmeleri ise aradaki farkı görmek açısından önemlidir.

Konuya ilişkin düşüncelerde kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden yedi kişi kendilerine kaynaştırma konusunda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu bulgu kendisini öğretimin uyarlanması konusunda bilgisiz olarak nitelendiren kaynaştırma sınıfı öğretmenleri ile de paralellik göstermektedir. Kaynaştırma uygulamasına yönelik öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini inceleyen araştırmaların bulguları bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Araştırmaların bulguları öğretmenlerin ve yöneticilerin bu konuda bilgilendirilmesi, fiziksel düzenleme ve donanımın sağlanması gerektiğini göstermektedir (Gözün ve Yıkımsı, 2005; Yıkımsı ve Sazak Pınar, 2005; Avcıoğlu ve diğerleri, 2005; Uysal, 2004; Batu, 2000; Uysal, 1997).

Araştırmanın bulgularında ailelerin eğitilmesi, her okulun rehber öğretmeni olmasına yönelik görüş belirtilmesi kaynaştırma uygulamasının başarılı yürütülmesi için önemli bir noktadır. Öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerinin belirlendiği araştırmaların çoğunda bulgular ailelerin bilgilendirilmesi gerektiğini göstermektedir (Gözün ve Yıkımsı, 2005; Yıkımsı ve Sazak-Pınar, 2005; Uysal, 2004).

Öğretimsel uyarlama konusunda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği, üniversitede kaynaştırma ile ilgili bilgi verilmesi ve bilgi sahibi olmadıkları yönünde görüş belirten kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin fazla olması ise dikkat çekicidir.

Bunların yanında kaynaştırma sınıfı öğretmenleri okul yönetiminin ve müfettişlerin bu konuda bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Kargın ve diğerlerinin (2003), öğretmen ve yöneticilerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında okul müdürlerinin büyük çoğunluğu yeterli bilgiye sahip eleman olmadığını, kaynaştırma öğrencisi gelmeden önce ortam, öğretmen ve diğer öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına hazırlanmadıklarını belirtmişlerdir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre; kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretim ortamının düzenlenmesinde sıra düzenine dikkat ettikleri fakat diğer ortam düzenlemelerine yer vermedikleri, amaç uyarlamalarında ise basitleştirmeler yapma, temel amaçları alma, seviyeye uygun amaçlar ve ek amaçlar belirleme çalışmalarını yaptıkları fakat bunlara dair bir planlamanın olmadığı görülmüştür.

Kullandıkları yöntemlerin ise soru cevap, dramatizasyon ve demonstrasyon üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yöntemlerde yapılan uyarlamaların daha çok kaynaştırma öğrencisinin etkinlik çalışmalarında ve soru-cevap yönteminde olduğu tespit edilmiştir.

Materyallerde ise kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun uyarlama yapmadığı görülmektedir.

İçeriğin hazırlanmasında ve sunumunda uyarlama yaptıklarını belirtmelerine rağmen hazırlık yapılmadan uygulama esnasında yapılmaya çalışıldığı ve sınırlı kaldığı tespit edilmiştir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri sözlü sınav, test ve gözlem ölçme değerlendirme tekniklerini daha çok kullanmışlardır. Kullandıkları ölçme ve değerlendirme tekniklerinden sözlü sınav ve performans ödevlerinde, uyarlama çalışmalarına daha fazla yer verdikleri görülmektedir.

Öğretimin uyarlanmasında karşılaşılan zorluklara ilişkin ise çoğu kaynaştırma sınıfı öğretmeni zamanın yeterli olmadığını, öğretimsel uyarlama konusunda bilgi eksiklerinin olduğunu, destek alamadıklarını, sınıf mevcutlarının fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun okul yönetiminden, milli eğitim müdürlüğünden, rehberlik araştırma merkezinden ve ailelerden destek alamadıkları görülmektedir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri konuya ilişkin olarak sınıf öğretmenlerine bu konuda hizmet içi eğitim verilmesini, kendilerine destek verilmesini, kaynaştırma uygulamalarını benimsemediklerini, bu konuda bilgisiz olduklarını, destek hizmetlerin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca ailelerin eğitilmesi, okul yönetiminin, müfettişlerin bu konuda bilgi sahibi olmaları gerektiği, üniversitelerde kaynaştırma ile ilgili bilgi verilmesi, her okulun rehber öğretmenin olması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Araştırma sonucunda kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve yaptıkları bazı öğretimsel uyarlamaların ise sınırlı kaldığı görülmektedir. Araştırma sonunda elde edilen bulgular çerçevesinde uygulamaya yönelik olarak;

Sınıf öğretmenlerine öğretim öncesi yapılması gereken uyarlamalara yönelik, öğretimin sunumunda yapılması gereken uyarlamalara yönelik ve öğretim sonu yapılması gereken uyarlamalara yönelik hizmet içi eğitim verilmesi önerilebilir.

İleri araştırmalara yönelik olarak; Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine öğretimin uyarlanmasına yönelik bilgilendirme programı uygulanmadan önce ve bilgilendirme programı uygulandıktan sonra öğretimin uyarlanmasına ilişkin uygulamaları karşılaştırılabilir, farklı derslerde kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yaptıkları uyarlamalar araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Allan, J., Sproul, G. (1985). *Mainstreaming Readings and Activities for Counsellors and Teachers*. University of Toronto: Guidance Centre.
- Avcıoğlu, H., Eldeniz-Çetin, M., Özbey, F. (2005) Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. 14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde Sunulan Bildiri, Bolu, Türkiye.
- Battal, İ. "Sınıf Öğretmenlerinin Ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi". Yüksek Lisans Tezi., Afyon: Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Mayıs, 2007.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, Sayı:2
- Gözün; Ö., Yıkılmış, N. (2005). İlköğretim Müfettişlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüş ve Önerilerinin Belirlenmesi. 14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde Sunulan Bildiri, Bolu, Türkiye.
- Karasar, N. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002.
- Kargın, T. ve diğerleri. (2003). Kaynaştırma uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve anne babaların görüşlerinin incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*.
- Kaya, U. "İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin ve Rehber Öğretmenlerinin Kaynaştırma İle İlgili Bilgi, Tutum ve Uygulamalarının İncelenmesi" Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2003.
- Kırcaali- İftar, G. (1998). *Özel Eğitim Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. No: 561. Eskişehir.
- Kırcaali İftar, G. ve Batu, S. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). *Özel Eğitimde Kaynaştırma*. Eğitim Bilim. Milli Eğitim Bakanlığı. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2006.
- Nizamoğlu, N. (2006, Eylül). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlilikleri. Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öncöl, N. (2003). Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Zihin Özürlü Öğrencinin Bulunduğu Sınıfta Normal Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Sucuoğlu, B., Kargın, T. (2006). İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Uysal, A. (1997). Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri. Ankara Üniversitesi 5. Mitat Enç Özel Eğitim Günleri. Ankara: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları.
- Uysal, A. (2004). Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri. 14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde Sunulan Bildiri, Bolu, Türkiye.
- Uzuner, Y. “ Niteliksel Araştırma Yaklaşımı,” (Edit. : Ali Atıf Bir) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1999.
- Yıkmaş, A., Sazak-Pınar, E. (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. 14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde Sunulan Bildiri, Bolu, Türkiye.
- Yıkmaş, N. (2006). İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.